

ZAPISNIK

sa 16. sjednice Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore, održane 1. decembra 2017. godine

Sjednica Odbora je počela u 13 sati.

Odborom je, na sjednici, predsjedavao poslanik Suad Numanović, predsjednik Odbora. Sjednici Odbora su prisustvovali poslanici, članovi Odbora: Halil Duković, Maja Bakrač, Mićo Orlandić i Nedžad Drešević.

Sjednici Odbora je, u skladu sa članom 65 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovao poslanik Momčilo Martinović, kao zamjena poslanika Miodraga Radunovića. Sjednici Odbora je, u skladu sa članom 55 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovao poslanik Mirsad Murić.

Sjednici su, pored članova Odbora, prisustvovali Senka Klikovac, savjetnica u Ministarstvu zdravlja, Marina Medojević, savjetnica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Nataša Borović, direktorica Saveza udruženja paraplegičara Crne Gore, Milisav Korać, izvršni direktor Saveza udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“, Aleksandra Pavićević, izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore, Milenko Vojičić, koordinator programa za pristupačnost u Udruženju mladih sa hendikepom Crne Gore i Andrija Samardžić, savjetnik za socijalna pitanja u Savezu slijepih Crne Gore.

Za sjednicu je predložen i jednoglasno usvojen sljedeći

DNEVNI RED:

TEMATSKA SJEDNICA POSVEĆENA OBILJEŽAVANJU MEĐUNARODNOG DANA OSOBA SA INVALIDITETOM

Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Suad Numanović, izrazio je zahvalnost što su se predstavnici organizacija, koji se bave pitanjima osoba sa invaliditetom, odazvali pozivu da prisustvuju današnjoj sjednici Odbora. Podsjetio je da su Ujedinjene nacije, na Generalnoj skupštini, 1992. godine, proglasile 3. decembar Međunarodnim danom osoba sa invaliditetom. Ovaj datum se obilježava širom svijeta, nastojeći da se, koliko je to moguće, poboljšaju uslovi i položaj osoba sa invaliditetom. Takođe, poslanik Numanović je kazao da se obilježavanjem ovog dana ukazuje na probleme sa kojima se ova lica susrijeću u svakodnevnom životu. Kao dva najveća problema naveo je dostupnost i problem prilikom zapošljavanja. Naglasio je da se Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje, kontinuirano, bavio problematikom osoba sa invaliditetom.

Nataša Borović, direktorica Saveza udruženja paraplegičara Crne Gore, kazala je da je slogan ove godine, povodom obilježavanja Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom „Promjena ka održivom i otpornom društvu za sve“. Govoreći o položaju osoba sa

invaliditetom u prethodnoj godini, kazala je da su ključni problemi isti kao i prethodnih godina. Postoje pomaci, naročito u dijelu razvijanja svijesti. Međutim, ono što je najvažnije za njih, a to su segmenti koji su prepoznati u Konvenciji Ujedinjenih nacija osoba sa invaliditetom i dalje su na nivou edukacije. Naglasila je da se dosta napredovalo kada su u pitanju zakoni. Njihov Savez, prethodnih godina, vodi kampanju pod nazivom „Utvrđite moj invaliditet, omogućite mi da ostvarim svoja prava“ koja predstavlja podsticanje efikasne procjene invaliditeta. Trebalo bi da se uradi status osobe sa invaliditetom jer ga oni nemaju. Ne postoji, kao u razvijenim državama, jedinstveno tijelo vještačenja, koje bi, na jedinstven kriterijum omogućilo procjenu invaliditeta. Na taj način bi osoba sa invaliditetom, zahvaljujući toj jedinstvenoj procjeni, imala mogućnost da ostvari svoja prava. Jedna od tema koja ih zanima jeste formiranje registra, istakla je Borović.

Milisav Korać, izvršni direktor Saveza udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ naglasio je da bi bilo jako dobro da se, u narednom periodu, konačno, formira baza podataka o licima sa invaliditetom. Smatra neopravdanim što je, već godinu, prekinut rad Radne grupe na izmjenama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom. Prema planu rada Vlade Crne Gore, za 2016. godinu bio je predviđen da se donese u poslednjem kvartalu 2016. godine. Iz nekih razloga Radna grupa je krajem 2016. godine, prekinula rad, uz obrazloženje da treba da se završi analiza njihovog zahtjeva da se Fond za profesionalnu rehabilitaciju izmjesti kao posebna cjelina, odnosno kao posebno tijelo. Prema njihovim saznanjima, analiza je urađena i pozitivan je stav da Fond može da funkcioniše. Čini mu se da je to „neka namjera“ da se, i dalje, dio sredstava iz Fonda nadomjesti za „neke druge“ potrebe države. Zalažu se da se Fond izdvoji kao posebno pravno lice i da se nastavi rad pomenute Radne grupe. Smatra neshvatljivim da Komisija za profesionalnu rehabilitaciju, pri Zavodu za zapošljavanje, već godinu i po, ne radi i ne utvrđuje procenat preostale radne sposobnosti lica sa invaliditetom. U oblasti zdravstvene zaštite imaju neshvatljivu normu, a to je da rehabilitacija lica sa invaliditetom, na žalost, ne zavisi samo od njihovog stanja i od njihove potrebe već od starosti osiguranika, što je potpuno suprotno Konvenciji o pravima lica sa invaliditetom i Zakonu o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom. U Skupštini Crne Gore je 81 poslanik i prema proporcionalnoj zastupljenosti, imajući u vidu da lica sa invaliditetom u Crnoj Gori ima 10 – 11%, u Skupštini bi trebalo da bude 8 – 9 poslanika - lica sa invaliditetom. Na kraju, zahvalio se svima koji su, na bilo koji način, doprinijeli unapređenju položaja ove populacije i vjeruje da će već sljedeći 3. decembar dočekati sa manje diskriminacije i predrasuda ali sa više poštovanja prema osobama sa invaliditetom.

Andrija Samardžić, savjetnik za socijalna pitanja u Savezu slijepih Crne Gore se u svom izlaganju bavio problemima koji se tiču komunikacije između civilnog sektora, civilnog društva, nevladinih organizacija i državnih institucija. Primjećuje se da sve one sugestije, koje jednoglasno daju nevladine organizacije osoba sa invaliditetom se, od strane institucija tumače kao barijera i ako, u principu, takve sugestije ne predstavljaju nikakav dodatni ni finansijski izdatak, niti neku pretjerano veću odgovornost od ove

postojeće, već se radi o efikasnijoj, funkcionalnijoj preraspodjeli postojećih sredstava i postojećeg nivoa odgovornosti, naglasio je Samardžić. Ono što posebno tišti Savez slijepih i oblast na kojoj oni najviše djeluju i koja ih posebno zabrinjava jeste Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti, tačnije nepoštovanje volje poslodavca. Imaju problem da se dobra volja zakonodavca, vrlo često, dezavuiše i zloupotrebljava pravilnicima. Socijalno davanje lična invalidnina je opredijeljeno za sve osobe sa teškim invaliditetom, ali se Pravilnikom o pravu na ličnu invalidninu i negu i pomoć drugog lica i naknadu za rad za polovinu radnog vremena u članu 4 osporava to pravo osobama oštećenog vida. Stav nadležnog ministarstva je da osobe sa potpunim oštećenjem vida nemaju teški invaliditet. Osim toga, što nije istina da osobe sa potpunim oštećenjem vida nemaju teški invaliditet činjenica je da su, istakao je Samardžić, na poslednjim izmjenama i dopunama navedenog zakona lična invalidnina i njega i pomoć drugog lica postali uzajamno isključivi. Ono što je urađeno ovim Zakonom jeste da su se „pobrkali“ pravni osnovi sticanja ovih davanja i tu vidimo da nije saslušana sugestija civilnog sektora, zato što zakonodavac godinama izbjegava da Zakonom definiše šta su to kompenzaciona prava, smatra Samardžić. Lična invalidnina jeste kompenzaciono pravo za invaliditet i sve ono što jedan invaliditet donosi. Tuđa njega je naknada drugom licu koje pruža pomoć osobi sa invaliditetom. Ne može primalac lične invalidnine da ne prima tuđu negu. Ovo su stvari koje se stalno ponavljaju, naglasio je, i boji se da će se, sudeći prema sadašnjoj spremnosti institucija, ponavljati jako dugo. Evidentno je nepovjerenje u kompetentnost i sposobnost osoba sa invaliditetom. Osobe sa invaliditetom nemaju učešća u kreiranju samih odluka koje se tiču samih osoba sa invaliditetom a jedan od glavnih slogana Međunarodne organizacije osoba sa invaliditetom jeste „o nama sa nama“, zaključio je Samardžić.

Milenko Vojičić, koordinator programa za pristupačnost u Udruženju mladih sa hendikepom Crne Gore kazao je da bi bilo ružno reći da nije bilo napretka u prethodnim godinama, jer to ne bi bila istina. Ali, ako je sveopšti zaključak da položaj osoba sa invaliditetom nije ni približno zadovoljavajući, onda većina napretka „ode u sjenu“. Diskriminacija je sveopšta a najveći problem je taj što je ona sistemska u svim oblastima, od nepristupačnosti fizičkog okruženja preko nepristupačnosti informacija i komunikacija, neodgovarajućeg školstva, zdravstva, zapošljavanja, učešća u društvenim i kulturnim događajima. Podsjetio je predsjednika Odbora Suada Numanovića, tadašnjeg resornog ministra, kada se usvajao Zakon o zabrani diskriminacije osoba sa invaliditetom, da su, na njegovu molbu, dali saglasnost za usvajanje tog Zakona, kako bi se ispoštovala evropska predpristupna agenda. Delegacija Evropske unije je tražila njihovu saglasnost. Smatra da je potpuno obesmišljeno donošenje navedenog Zakona. Zapitao se kako prihvatiti Strategiju za integraciju osoba sa invaliditetom kada se ključne mjere u njoj ne nalaze ili se postavljaju na neobavezujući način. Od usvajanja prve Strategije 2008. godine, povlači se potreba za ustanovljavanjem registra osoba sa invaliditetom i jedinstvenog tijela vještačenja invaliditeta. Svi se slažu, istakao je, da je to potrebno, da će država uštedjeti milionska sredstva godišnje, da će osobe sa invaliditetom uštedjeti vrijeme i novac. Do toga ne dolazi iz razloga što dva ministarstva ne mogu da se dogovore ko, kad i kod koga to treba da uradi. Kao druga važna mjera, koja nije našla ozbiljno mjesto u Strategiji, je

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom kao samostalni pravni subjekt. Izvještaj Državne revizorske institucije potvrdio je da se dešavaju ogromna nenamjenska trošenja sredstava od doprinosa poslodavaca koji ne zapošljavaju osobe sa invaliditetom, a trebali bi. Iz Udruženja smatraju da je jedino rješenje, kako bi se prekinulo trošenje nenamjenskih sredstava, osnivanje Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom kao samostalnog pravnog lica. Postavio je sljedeća pitanja: Šta je sa organizovanjem plenarne sjednice posvećene osobama sa invaliditetom po ugledu na Dječji i Ženski parlament, a koji im je obećan prošle godine? Šta je sa skupštinskim zaključkom da se zakonodavstvo Crne Gore mora uskladiti sa Konvencijom? Šta je sa skupštinskim zaključkom o donošenju Zakona o organizacijama osoba sa invaliditetom? Kazao je da 1980. godine nije uspio da obezbijedi medicinsku rehabilitaciju u Igalu. I dan danas je veliki broj medicinskih usluga nedostupno zbog nepristupačnosti. Ostao je bez zuba zbog nemogućnosti da dođe do pristupačne stomatološke ambulante. Još uvijek nema sistemskog rješenja za personalnu asistenciju a to je osnovni preduslov za samostalni život osoba sa invaliditetom. Upitao je članove Odbora da li znaju da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja napravilo velike administrativne barijere za korišćenje povlastice za prevoz i da se mnoge osobe sa invaliditetom i ne trude da je ostvare. Na kraju, rekao je da, pred 3. decembar, Međunarodni dan osoba sa invaliditetom ne može a da se ne sjeti jednog gesla, pod kojim nastupa svjetski pokret osoba sa invaliditetom, a to je „ništa o nama bez nas“.

Poslanik Halil Duković, član Odbora, poželio je svim osobama sa invaliditetom upornost u iskazivanju svojih zahtjeva, stavova i potreba. Takođe, poslanik Duković im je poželio i razumijevanje, i ako svjesni da u procesu rješavanja svih ovih problema, ponekad, nailaze na probleme na koje ne mogu uticati. Skrenuo je pažnju da se na problem sa invaliditetom gleda kao na problem ljudskih prava, a ne, kao što se do sada gledalo, kao na problem socijalnih prava. Na kraju, poslanik Duković, naglasio je da se mora raditi na većoj implementaciji zakona i konvencija.

Na sjednici je ocijenjeno da je u Crnoj Gori potrebno kreirati bazu podataka o broju nezaposlenih osoba sa invaliditetom. Takođe, potrebno je, dodatno, raditi na unapređenju položaja lica sa invaliditetom ali i dodatno unaprijediti neke zakonske okvire koji se odnose na prava osoba sa invaliditetom.

Predsjednik Odbora Suad Numanović, istakao je da je Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje otvoren za saradnju u realizaciji programa koji se preduzimaju na ovom planu.

Sjednica je završena u 14 sati.

Sekretarka Odbora
Snežana Kaluđerović

Predsjednik Odbora
Suad Numanović